

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag angående Ålands representation i Nordiska rådet.

Allmän motivering.

Den 15 juni 1983 undertecknade de nordiska samarbetsministrarna ett avtal om vissa förändringar i det grundläggande nordiska samarbetsavtalet, det s.k. Helsingforsavtalet. Avtalet innebär att de självstyrande områdena får en förstärkt representation i Nordiska rådet samt att de säkras deltagande i det praktiska samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådets organisation.

För landskapets del innebär avtalet rent praktiskt att antalet landstingsrepresentanter i Nordiska rådet, d.v.s. företrädare för landskapet som har rösträtt, utökas från en till två, samt att landskapsstyrelsen får rätt att bland sina medlemmar utse det antal representanter den önskar. F.n. har landskapsstyrelsen rätt att utse endast en representant.

De av landstinget och landskapsstyrelsen valda representanterna vid Nordiska rådet kommer såsom hittills att ingå som medlemmar i Finlands delegation men samtidigt kommer de att utgöra en särskild delegation, som benämns "Ålands delegation".

Ändringen av Helsingforsavtalet innebär även att landskapsstyrelsen ges rätt - och skyldighet - att delta i Nordiska ministerrådet, vars beslut är bindande för landskapet i den mån landskapsstyrelsen anslutit sig till besluten och de, när så erfordras, godkännts av landstinget. Härav följer även, trots att det inte uttryckligen utsägs, att landskapet äger rätt att delta i det arbete som utförs av de ämbetsmannakommittéer som är underställda ministerrådet.

För landskapets del träder de ändringar som gäller självstyrelseorganens medverkan i Nordiska rådets verksamhet i kraft då riksdagen för Finlands del godkänt ändringarna i Helsingforsöverenskommelsen, förutsatt att även landstingets godkännande enligt 11 § 2 mom. 19 punkten självstyrelselagen inhämtats. Det förhållandet att riksdagens godkännande inte sker i form av lag ger ju inte riksdagen möjlighet att utan landstingets medverkan genom internationellt fördrag genomföra ändringar av självstyrelselagen. Genom det ifrågavarande

fördraget åläggs självstyrelseorganen skyldigheter som inte är förutsatta i självstyrelselagen. Fördraget innebär således materiellt sett en ändring av självstyrelselagen. Landstingets samtycke skall alltså inhämtas.

Ändringarna i Helsingforsöverenskommelsen föranleder även ändringar i landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet (29/70). Dels är det fråga om vissa ändringar som rör självstyrelseorganens inre verksamhet men dels även ändringar som innebär recipiering av bestämmelser i Helsingforsavtalet. Det sistnämnda är möjligt p.g.a. bestämmelserna i 14 § 4 mom. självstyrelselagen. Med hänsyn till ändringarnas omfattning är det motiverat att stifta en helt ny lag. På grund av ärendets brådskande natur anser landskapsstyrelsen att framställningen bör överlämnas till landstinget trots att ändringarna i Helsingforsavtalet ännu inte slutbehandlats i riksdagen.

Detaljmotivering.

1 §. I paragrafen anges den föreslagna lagens huvudsyfte. Vad gäller de åländska representanternas verksamhet i Nordiska rådet är det givet att bestämmelserna i den föreslagna lagen måste vara rätt allmänt hållna. Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets "inre" verksamhet regleras ju i huvudsak av Helsingforsavtalet och de arbetsordningar som finns för de särskilda organen. I arbetsordningarna kommer även att tas in regler vad gäller landskapets medverkan i de olika nordiska organen på ämbetsmannaplanet.

2 §. Enligt 1 § 2 mom. landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet skall vid val av medlem i rådet iakttas det förfarande som enligt 2 § arbetsordningen för Ålands landsting tillämpas vid val av talman och vicetalmän. I sagda paragraf finns en hänvisning till 55 § arbetsordningen, varav följer att medlemmen (och suppleanten) utses genom majoritetsval.

Eftersom det i fortsättningen blir fråga om att utse två medlemmar och två personliga suppleanter för dem skall proportionellt valsätt enligt 58-68 §§ arbetsordningen tillämpas. Någon särskild bestämmelse härom i den föreslagna lagen kan inte anses erforderlig.

I Helsingforsavtalet anges inte uttryckligen att de suppleanter som utses för medlemmarna i Nordiska rådet skall vara personliga

(artikel 47) men med hänsyn till att medlemmarna utses på politisk bas med beaktande av de politiska styrkeförhållandena i respektive folkrepresentation måste detta anses vara förutsatt.

Av 47 artikeln 4 stycket Helsingforsavtalet framgår att endast den som är medlem av den församling som förrättat valet kan vara vald medlem eller suppleant i Nordiska rådet. Detta förhållande har beaktats i den föreslagna lagtexten (2 mom.).

3 §. I 47 artikeln 5 stycket Helsingforsavtalet anges att landskapsstyrelsen har rätt att utse ett godtyckligt antal "regeringsrepresentanter" till Nordiska rådet. Avsikten är att förfara så att samtliga medlemmar av landskapsstyrelsen utses till representanter vid Nordiska rådet men vid bl.a. ministerrådsmöten och vid sessionerna deltar i princip respektive medlem endast när frågor inom hans särskilda ansvarsområde upptas till behandling. Fler än två eller tre medlemmar av landskapsstyrelsen skulle härigenom vanligen inte samtidigt behöva vara närvarande vid rådets sessioner, och landskapsstyrelsens arbete skulle löpa normalt.

Av 47 artikeln 5 stycket Helsingforsavtalet måste anses följa att den som avgått från landskapsstyrelsen inte längre kan representera landskapsstyrelsen i Nordiska rådet. Detta förhållande har beaktats i den föreslagna lagtexten.

4 §. De ändrade reglerna vad gäller de självstyrande områdenas representation innebär att de åländska representanterna samtidigt som de ingår i Finlands delegation utgör en egen delegation (48 artikeln Helsingforsavtalet). Den praktiska innebörden härav, liksom av landskapets ökade deltagande överhuvud, är att särskilda kansliutrymmen med därtill hörande faciliteter sannolikt måste ställas till förfogande för Ålands delegation under Nordiska rådets sessioner samt att delegationen medför egen kanslipersonal.

Oavsett det ovan sagda bör beaktas att de åländska representanterna, i egenskap av medlemmar av Finlands delegation, liksom hittills kommer att få rätt till de tjänster som allmänt erbjuds medlemmarna av Finlands delegation. Detta förhållande måste givetvis tas med i beräkningen när man bedömer bl.a. personalbehovet för Ålands delegation.

5 §. Paragraftexten bygger på texten i 60-63 artiklarna Helsingforsavtalet i deras ändrade form. Landskapsstyrelsen har för avsikt att alltid låta sig företrädas i Nordiska ministerrådet när frågor inom självstyrelsens kompetens handläggs. Detsamma gäller givetvis frågor som formellt ligger utanför landskapets behörighet men vilka i annat avseende är av särskild betydelse för landskapet. Avsikten är även att försöka åstadkomma en tillräcklig representation i de ämbetsmannakommittéer som verkar i anslutning till ministerrådet.

Anslutning till beslut som Nordiska ministerrådet fattat skulle för landskapsstyrelsens del såvitt fråga är om beslut av generell karaktär vanligen bestå i överlämnande av lagframställningar i det aktuella ärendet till landstinget. Antalet ärenden där landskapsstyrelsen kan fatta beslut med generellt sett bindande verkan är nämligen i praktiken rätt få. Anslutning till ministerrådsbeslut kan givetvis även ske genom det förfarande som föreskrivs i 11 § 2 mom. 19 punkten självstyrelselagen. I dylika fall behövs ingen särskild landskapslagstiftning.

6 §. Paragrafen äger en motsvarighet i 6 § landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet. Avsikten är att landskapsstyrelsens och berörda tjänstemäns medverkan i ministerrådet och dess ämbetsmannakommittéer skall bekostas inom ramen för de anslag som är tillgängliga för sedvanlig tjänsteverksamhet. En ökning av anslagsbehovet därvidlag är alltså att motse.

Ikraftträdelsebestämmelsen.

Även om de ändrade reglerna i väsentliga delar kan tillämpas oavsett om den föreslagna lagen är ikraft eller inte, så uppkommer vissa praktiska svårigheter om ikraftträdelsen av den föreslagna lagen drar ut på tiden. Bl.a. sammanträder Nordiska rådet till session i Stockholm under tiden 27 februari - 2 mars 1984. Av den anledningen föreslås att val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet avvikande från reglerna i 2 och 3 §§, första gången skall äga rum redan sju dagar efter den föreslagna ikraftträdelse-dagen.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om Ålands representation i Nordiska rådet

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §.

I denna lag finns bestämmelser om sättet för utseende av Ålands landstings och Ålands landskapsstyrelsens representanter i Nordiska rådet samt om deras verksamhet.

2 §.

Vid lagtima möte utser landstinget, inom fem dagar från landstingets öppnande, två av landstingsmännen till medlemmar av Nordiska rådet. Samtidigt utses två personliga suppleanter för dem.

De valda och deras suppleanter tillträder omedelbart efter valet sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

3 §.

Inom januari månad utser landskapsstyrelsen bland sina medlemmar för varje kalenderår ett tillräckligt antal representanter i Nordiska rådet. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

4 §.

De av landstinget valda medlemmarna och de av landskapsstyrelsen utsedda representanterna bildar Ålands delegation vid Nordiska rådet. Ålands delegation utgör en del av Nordiska rådets Finlands delegation.

5 §.

Landskapsstyrelsen deltar i Nordiska ministerrådets arbete på det sätt som särskilt är bestämt. Har landskapsstyrelsen anslutit sig till beslut som fattats av ministerrådet skall ärendet, till den del landstingets medverkan fordras för att beslutet skall bli bindande för landskapets del, föreläggas landstinget på det sätt som är särskilt föreskrivet.

6 §.

Ålands delegation vid Nordiska rådet skall årligen uppgöra en berättelse över Nordiska rådets verksamhet under det sist förflutna året. Berättelsen kan bestå av Nordiska rådets Finlands delegations berättelse jämte nödigbefunna tillägg. Berättelsen skall i form av ett meddelande överlämnas till landstinget av landskapsstyrelsen.

7 §.

I landskapets ordinarie årsstat skall årligen upptas anslag för arvoden, traktamenten och resekostnadsersättning till medlemmarna i Ålands delegation vid Nordiska rådet. Anslag skall även upptas för avlönande av till Ålands delegation knuten kanslipersonal och sakkunniga.

Denna lag träder i kraft den 15 februari 1984, då landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet (29/70) upphör att gälla. Val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet samt suppleanter för dem sker första gången inom sju dagar efter ikraftträdelsedagen. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag. Samtidigt upphör mandattiden för dem som valts till samma uppdrag med stöd av landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet.

Mariehamn den 22 november 1983.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningschef

Christer Jansson.